

Sprawa C-336/20

Streszczenie wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym zgodnie z art. 98 § 1 regulaminu postępowania przed Trybunałem Sprawiedliwości

Data wpływu:

24 lipca 2020 r.

Oznaczenie sądu odsyłającego:

Landgericht Ravensburg (Niemcy)

Data wydania postanowienia o wystąpieniu z wnioskiem o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym:

7 lipca 2020 r.

Strona powodowa:

QY

Strona pozwana:

Bank 11 für Privatkunden und Handel GmbH

Przedmiot postępowania głównego

Umowa o kredyt konsumencki – Obowiązkowe informacje – Dyrektywa 2008/48/WE – Prawo do odstąpienia od umowy – Wskazanie na możliwość skorzystania z procedury pozasądowego rozstrzygnięcia sporów – Utrata prawa do odstąpienia od umowy – Prawo międzynarodowe – Uprawnienie sądu orzekającego w składzie jednego sędziego do składania wniosków o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym

Przedmiot i podstawa prawna odesłania prejudycjalnego

Wykładnia prawa Unii, art. 267 TFUE

Pytania prejudycjalne

1. W przedmiocie fikcji legalności zgodnie z art. 247 § 6 ust. 2 zdanie trzecie, § 12 ust. 1 zdanie trzecie EGBGB (ustawy wprowadzającej do niemieckiego kodeksu cywilnego):

a) Czy art. 247 § 6 ust. 2 zdanie trzecie i art. 247 § 12 ust. 1 zdanie trzecie EGBGB w zakresie, w jakim uznają klauzule umowne sprzeczne z wymogami określonymi w art. 10 ust. 2 lit. p) dyrektywy 2008/48/WE za czyniące zadość wymaganiom przewidzianym w art. 247 § 6 ust. 2 zdania pierwsze i drugie EGBGB oraz w art. 247 § 12 ust. 1 zdanie drugie pkt 2 lit. b) EGBGB, są niezgodne z art. 10 ust. 2 lit. p) i art. 14 ust. 1 dyrektywy 2008/48/WE?

Jeżeli tak:

b) Czy z prawa Unii, a w szczególności z art. 10 ust. 2 lit. p) i art. 14 ust. 1 dyrektywy 2008/48/WE wynika, że art. 247 § 6 ust. 2 zdanie trzecie i art. 247 § 12 ust. 1 zdanie trzecie EGBGB nie mają zastosowania, w zakresie, w jakim uznają klauzule umowne sprzeczne z wymogami określonymi w art. 10 ust. 2 lit. p) dyrektywy 2008/48/WE za czyniące zadość wymaganiom przewidzianym w art. 247 § 6 ust. 2 zdania pierwsze i drugie EGBGB oraz w art. 247 § 12 ust. 1 zdanie drugie pkt 2 lit. b) EGBGB?

W przypadku braku odpowiedzi twierdzącej na pytanie pierwsze lit. b):

2. W odniesieniu do obowiązkowych informacji zgodnie z art. 10 ust. 2 dyrektywy 2008/48/WE:

a) Czy art. 10 ust. 2 lit. a) dyrektywy 2008/48/WE należy interpretować w ten sposób, że rodzaj kredytu powinien wskazywać w stosownych przypadkach, że dana umowa jest umową o kredyt wiązany?

Jeżeli nie:

b) Czy art. 10 ust. 2 lit. l) dyrektywy 2008/48/WE należy interpretować w ten sposób, że należy podać stopę oprocentowania dla odsetek za opóźnienie obowiązującą w chwili zawarcia umowy o kredyt wyrażoną jako wartość bezwzględna, a przynajmniej, iż należy podać tak wyrażoną obowiązującą stopę referencyjną (w tym przypadku stopę bazową zgodnie z § 247 BGB – niemieckiego kodeksu cywilnego), z której wynika obowiązująca stopa oprocentowania dla odsetek za opóźnienie poprzez dodanie odpowiedniej wartości (w tym przypadku pięciu punktów procentowych zgodnie z § 288 ust. 1 zdanie drugie BGB)?

Jeżeli nie:

- c) Czy art. 10 ust. 2 lit. t) dyrektywy 2008/48/WE należy interpretować w ten sposób, że istotne wymogi formalne dotyczące skorzystania przez konsumenta z pozasądowego mechanizmu reklamacyjnego i odwoławczego muszą być podane do wiadomości w umowie kredytowej?

Jeżeli na pytanie drugie lit. a), b) lub c) zostanie udzielona odpowiedź twierdząca:

- d) Czy art. 14 ust. 1 zdanie drugie lit. b) dyrektywy 2008/48/WE należy interpretować w ten sposób, że termin do odstąpienia zaczyna bieg dopiero wtedy, gdy informacje, o których mowa w art. 10 ust. 2 dyrektywy 2008/48/WE, zostały przekazane w całości i o prawidłowej treści, przy czym nie ma znaczenia, czy brak lub nieprawidłowość informacji może mieć wpływ na zdolność konsumenta do oceny zakresu jego obowiązków?

Jeżeli na powyższe pytanie pierwsze lit. a) lub pytanie drugie lit. a), b) lub c) zostanie udzielona odpowiedź twierdząca:

3. W przedmiocie utraty prawa do odstąpienia od umowy przewidzianego w art. 14 ust. 1 zdanie pierwsze dyrektywy 2008/48/WE:

- a) Czy prawo do odstąpienia od umowy na podstawie art. 14 ust. 1 zdanie pierwsze dyrektywy 2008/48/WE podlega utracie?

Jeżeli tak:

- b) Czy w przypadku utraty prawa chodzi o czasowe ograniczenie prawa do odstąpienia od umowy, które musi być określone w akcie rangi ustawowej?

Jeżeli nie:

- c) Czy zarzut utraty prawa wymaga pod względem subiektywnym, by konsument wiedział o dalszym istnieniu swojego prawa do odstąpienia od umowy lub przynajmniej, by jego niewiedza wynikała z rażącego niedbalstwa?

Jeżeli nie:

- d) Czy możliwość późniejszego przekazania kredytobiorcy przez kredytodawcę informacji, o których mowa w art. 14 ust. 1 zdanie drugie lit. b) dyrektywy 2008/48/WE, i spowodowania w ten sposób rozpoczęcia biegu terminu do odstąpienia od umowy zgodnie z zasadą dobrej wiary stoi na przeszkodzie stosowaniu przepisów dotyczących utraty przedmiotowego prawa?

Jeżeli nie:

- e) Czy wynik ten jest zgodny z utrwalonymi zasadami, którymi niemiecki sędzia jest związany na mocy ustawy zasadniczej, a jeśli tak, to w jaki sposób organ stosujący prawo w Niemczech ma rozwiązać konflikt między wiążącymi wymogami prawa międzynarodowego a wymogami ETS?

Niezależnie od odpowiedzi na powyższe pytania od pierwszego do trzeciego:

4. W sprawie uprawnienia sądu orzekającego w składzie jednego sędziego do składania wniosków o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym zgodnie z art. 267 akapit drugi TFUE:

Czy § 348a ust. 2 pkt 1 ZPO (niemieckiego kodeksu postępowania cywilnego) w zakresie, w jakim przepis ten dotyczy również wydawania postanowień w sprawie wniosków o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym zgodnie z art. 267 akapit drugi 2 TFUE, jest niezgodny z uprawnieniem sądów krajowych do składania tych wniosków zgodnie z art. 267 akapit drugi TFUE, a zatem nie znajduje zastosowania do wydawania tych postanowień?

Powołane przepisy prawa Unii

Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/48/WE z dnia 23 kwietnia 2008 r. w sprawie umów o kredyt konsumencki oraz uchylająca dyrektywę Rady 87/102/EWG (zwana dalej „dyrektywą 2008/48”), w szczególności art. 10 ust. 2 lit. a), b), l), p) i t)

Powołane przepisy krajowe

Grundgesetz (ustawa zasadnicza, zwana dalej „GG”), w szczególności art. 25

Einführungsgesetz zum Bürgerlichen Gesetzbuche (ustawa wprowadzająca do niemieckiego kodeksu cywilnego, zwana dalej „EGBGB”), art. 247 §§ 3, 6, 7, 12

Bürgerliches Gesetzbuch (kodeks cywilny, zwany dalej „BGB”), w szczególności § 242, § 247, § 288, § 314, § 355, § 356b, § 357, § 357a, § 358, § 491a, § 492, § 495

Zivilprozessordnung (kodeks postępowania cywilnego, zwany dalej „ZPO”), w szczególności § 348a ust. 2 pkt 1

Zwięzłe przedstawienie stanu faktycznego i przebiegu postępowania

- 1 W dniu 1 września 2016 r. powód zawarł z pozwanym umowę pożyczki na kwotę 21 716,33 EUR, z czego większość została przeznaczona na zakup pojazdu samochodowego do użytku prywatnego od sprzedawcy samochodów. Przy sporządzaniu i zawarciu umowy pożyczki pozwany współpracował ze sprzedawcą. W szczególności sprzedawca działał jako pośrednik kredytowy na rzecz pozwanego i posługiwał się przekazanymi przez pozwanego formularzami umowy. Zgodnie z umową pożyczki cena zakupu wynosiła 23 521 EUR, a pozostała po odliczeniu wynoszącej 3000 EUR zaliczki reszta ceny w wysokości 20 521 EUR oraz jednorazowa składka w wysokości 1195,33 EUR na ubezpieczenie pozostałego zobowiązania miały zostać sfinansowane z pożyczki.
- 2 W umowie pożyczki uzgodniono spłatę pożyczki w 47 równych miesięcznych ratach oraz końcową ratę w wysokości 12 522,60 EUR płatną w dniu 15 stycznia 2020 r. Pożyczka została wypłacona powodowi we wrześniu 2016 r. Powód regularnie płacił uzgodnione raty.
- 3 Na temat odstąpienia od umowy pożyczki umowa zawiera następujące informacje: „Pożyczkobiorca może odwołać swoje oświadczenie umowne w terminie 14 dni bez podania przyczyn. Termin ten rozpoczyna się po zawarciu umowy, ale dopiero po otrzymaniu przez pożyczkobiorcę wszystkich obowiązkowych informacji zgodnie z § 492 ust. 2 BGB (np. informacji o rodzaju pożyczki, informacji o kwocie pożyczki netto, informacji o okresie obowiązywania umowy)”. W wiadomości elektronicznej z dnia 22 sierpnia 2019 r. powód odwołał swoje oświadczenie woli o zawarciu umowy pożyczki.
- 4 Powód twierdzi, że odstąpienie od umowy jest skuteczne, ponieważ termin do odstąpienia nie rozpoczął biegu z powodu niejasnych informacji na temat odstąpienia i błędnych informacji obowiązkowych. Powód żąda zatem od pozwanego zwrotu zapłaconych dotychczas rat pożyczki i zaliczki wpłaconej sprzedawcy, a także rat zapłaconych po odstąpieniu od umowy, płatnych w terminie siedmiu dni od zwrotu zakupionego pojazdu.
- 5 Pozwany uważa powództwo za bezzasadne, ponieważ należycie przekazał powodowi zarówno informacje na temat odstąpienia, jak i wszystkie obowiązkowe informacje. W odniesieniu do informacji na temat odstąpienia zastosował on przewidziany ustawowo wzór. Klauzula umowna o odstąpieniu jest zatem zgodna z wymogami ustawowymi, wobec czego termin do odstąpienia od umowy upłynął. Poza tym pozwany podnosi posiłkowo, że nieprawidłowe informacje obowiązkowe nie są równoznaczne z brakującymi informacjami, w związku z czym termin do odstąpienia zaczyna biec nawet wtedy, gdy informacje obowiązkowe są nieprawidłowe. Niemniej zdaniem pozwanego powołanie się na nieprawidłowość informacji stanowi co najmniej nadużycie prawa. Ponadto pozwany powołuje się na zarzut utraty prawa do odstąpienia od umowy, ponieważ od zawarcia umowy do odstąpienia upłynęły całe trzy lata.

Zwięzłe przedstawienie uzasadnienia odesłania prejudycjalnego

- 6 Powodzenie powództwa zależy od tego, czy odstąpienie od umowy pożyczki było skuteczne oraz czy w stosownym wypadku dany kredytodawca może powołać się na zarzut utraty prawa lub zarzut nadużycia prawa przy wykonywaniu prawa do odstąpienia.
- 7 Oświadczenie powoda o odstąpieniu od umowy było skuteczne, o ile w chwili złożenia oświadczenia o odstąpieniu od umowy nie upłynął jeszcze dwutygodniowy termin do odstąpienia określony w § 355 ust. 2 zdanie pierwsze BGB. Zgodnie z § 356b ust. 2 zdanie pierwsze BGB termin do odstąpienia nie zaczyna biec, jeśli w umowie kredytowej nie zostały w pełni zawarte obowiązkowe informacje wymagane na podstawie § 492 ust. 2, art. 247 §§ 6–13 EGBGB. W takim przypadku termin, o którym mowa w § 356b ust. 2 zdanie drugie BGB, zaczyna biec dopiero wtedy, gdy te wymagane informacje zostaną uzupełnione. W niniejszym przypadku należałoby przyjąć, że informacje obowiązkowe były niepełne w szczególności wtedy, gdy informacja na temat odstąpienia nie została należycie przekazana lub gdy co najmniej jedna z wymaganych ustawowo informacji została zawarta w umowie kredytowej w sposób niepełny lub nieprawidłowy.
- 8 Nawet jeśli zobowiązania umowne obu stron były już w dużej mierze wypełnione w momencie odstąpienia od umowy, odstąpienie od umowy było co do zasady nadal dopuszczalne, ponieważ prawo niemieckie nie przewiduje wygaśnięcia prawa do odstąpienia w przypadku umów o kredyt konsumencki.
- 9 W odniesieniu do poszczególnych pytań prejudycjalnych sąd odsyłający stwierdza, co następuje:
- 10 W przedmiocie pytania pierwszego lit. a) i b) Trybunał orzekł w niedawno wydanym wyroku z dnia 26 marca 2020 r., *Kreissparkasse Saarlouis* (C-66/19, EU:C:2020:242), że art. 10 ust. 2 lit. p) dyrektywy 2008/48 należy interpretować w ten sposób, że do informacji, które powinno się określić w sposób jasny i zwięzły w umowie o kredyt na podstawie tego przepisu, należy sposób obliczania terminu na odstąpienie od umowy przewidziany w art. 14 ust. 1 akapit drugi tej dyrektywy oraz że [art. 10 ust. 2 lit. p) dyrektywy 2008/48] stoi na przeszkodzie temu, by w odniesieniu do informacji określonych w art. 10 tej dyrektywy umowa o kredyt zawierała odesłanie do przepisu krajowego, który sam odsyła do innych przepisów prawa danego państwa członkowskiego. Powołując się na ten wyrok, sąd odsyłający stoi na stanowisku, że w niniejszej sprawie informacje zawarte w umowie pożyczki dotyczące możliwości odstąpienia od umowy zawierają niedopuszczalne w rozumieniu tego wyroku odesłanie. Dyskusyjne jest zatem, czy w konsekwencji tego wyroku informacje na temat odstąpienia należy uznać za niewystarczające, a co za tym idzie, czy bieg terminu do odstąpienia nie rozpoczął biegu z powodu tych niewystarczających informacji. W takim przypadku odstąpienie powoda musiałyby zostać uznane za skuteczne.

- 11 Artykuł 247 § 6 ust. 2 zdanie trzecie EGBGB i art. 247 § 12 ust. 1 zdanie trzecie EGBGB, który ma dodatkowo zastosowanie do umów wiązanych, stanowią, że wyróżniona i jasno sformułowana klauzula umowna odpowiadająca wzorowi przedstawionemu w załączniku 7 do art. 247 § 6 ust. 2 i § 12 ust. 1 EGBGB czyni zadość wymaganiom przewidzianym w art. 247 § 6 ust. 2 zdania pierwsze i drugie oraz w art. 247 § 12 ust. 1 zdanie drugie pkt 2 lit. b) EGBGB (tzw. fikcja legalności). W niniejszej sprawie informacja na temat odstąpienia odpowiada temu wzorowi, a zatem zgodnie z prawem krajowym należy ją uznać za wolną od błędów.
- 12 Dyskusyjne jest jednak, czy powyższy wyrok Trybunału stoi na przeszkodzie takiemu stanowisku. Bundesgerichtshof (federalny trybunał sprawiedliwości, zwany dalej „BGH”) uznał, że nie może wprowadzać w życie, a tym samym stosować się do tego orzecznictwa, ponieważ nie może on interpretować art. 247 § 6 ust. 2 zdanie trzecie EGBGB zgodnie z prawem europejskim wbrew wyraźnemu nakazowi ustawodawcy. BGH uważa, że jednoznaczne brzmienie, duch i cel tej normy oraz geneza ustawy stoją na przeszkodzie wykładni zgodnej z dyrektywą.
- 13 Sąd odsyłający powziął jednakże wątpliwości co do tego, czy takie stanowisko jest zgodne z prawem Unii. Sąd wskazuje, że jeżeli sąd krajowy nie jest w stanie dokonać zgodnej z prawem Unii wykładni przepisu krajowego, to może on być w pewnych przypadkach zobowiązany do odstąpienia od stosowania przepisu krajowego, ponieważ prawo Unii ma w tym względzie pierwszeństwo stosowania. Sąd odsyłający zauważa jednak również, że orzecznictwo Trybunału nie wyjaśnia ostatecznie zasad pierwszeństwa stosowania, ponieważ Trybunał pozostawił dotychczas tę kwestię otwartą w odniesieniu do dyrektywy 2008/48 (zob. wyrok z dnia 21 kwietnia 2016 r., Radlinger i Radlingerová, C-377/14, EU:C:2016:283, pkt 76–79).
- 14 Zdaniem sądu odsyłającego za pierwszeństwem stosowania dyrektywy 2008/48 przemawia okoliczność, że zgodnie z jej motywem 6 ma ona na celu usuwanie przeszkód w prawidłowym funkcjonowaniu rynku wewnętrznego. Cel ten został ustanowiony przez prawo pierwotne w art. 114 TFUE. Ponadto zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Trybunału cel dyrektywy 2008/48 polega na zapewnieniu wysokiego poziomu ochrony konsumentów (wyrok z dnia 11 września 2019 r., Lexitor, C-383/18, EU:C:2019:702, pkt 29), a cel ten jest określony w prawie pierwotnym w art. 12 i 169 TFUE. Sprzeczne z tymi celami byłoby, gdyby możliwe było odstępstwo od standardu wyznaczonego przez dyrektywę w kwestiach kluczowych, takich jak informowanie konsumentów na temat odstąpienia od umowy.
- 15 Sąd odsyłający uważa ponadto, że za pierwszeństwem stosowania przemawia okoliczność, iż dyrektywa 2008/48 zawiera w art. 10 i 14 szczegółowe przepisy dotyczące informacji, jakie należy przekazać konsumentowi w chwili zawarcia umowy, od których zgodnie z art. 22 ust. 1 tej dyrektywy państwa członkowskie nie mogą odstąpić. Jeżeli ustawodawca niemiecki zamierzał świadomie odstąpić

od tego poprzez koncepcję art. 247 § 6 ust. 2 zdanie trzecie i art. 247 § 12 ust. 1 zdanie trzecie EGBGB, wówczas świadomie podważyłby istotę dyrektywy 2008/48. W przypadku świadomego obejścia dyrektywy przez ustawodawcę krajowego, tak jak w przypadku naruszenia ogólnych zasad prawa Unii, wydaje się konieczne, aby przypisać dyrektywie bezpośrednią skuteczność w taki sposób, że stanowiący odstępstwo przepis krajowy nie znajduje zastosowania.

- 16 W przedmiocie pytania drugiego lit. a)-c): uwagi sądu odsyłającego w tym zakresie są zasadniczo identyczne z uwagami odnośnie do pytań pierwszego, trzeciego lit. a) i szóstego zawartych we wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym C-187/20.
- 17 W przedmiocie pytania drugiego lit. d): dyskusyjne jest, czy każde nienależyte podanie informacji, które muszą zostać udzielone zgodnie z art. 10 dyrektywy 2008/48, powoduje, że termin do odstąpienia nie zaczyna biec, czy też odnosi się to jedynie do informacji, których całkowicie brakuje, ale nie do informacji nieprawidłowych.
- 18 Odpowiedź na powyższe pytanie zależy od wykładni art. 14 ust. 1 dyrektywy 2008/48, zgodnie z którym termin do odstąpienia rozpoczyna się dopiero po udzieleniu informacji, o których mowa w art. 10 tej dyrektywy. Sąd odsyłający jest raczej zdania, że nieprawidłowe informacje są równoznaczne z brakującymi informacjami, ponieważ informacje powinny być udzielone konsumentowi przy zawieraniu umowy o kredyt w sposób jasny i zwięzły (motyw 31 dyrektywy 2008/48), a dyrektywa ma na celu zapewnienie wysokiego poziomu ochrony konsumentów (wyrok z dnia 11 września 2019 r., Lexitor, C-383/18, EU:C:2019:702, pkt 29).
- 19 Zdaniem sądu odsyłającego założenie, że nieprawidłowość informacji musi być tego rodzaju, by powstrzymać konsumenta od skorzystania z prawa do odstąpienia od umowy, nie jest prawidłowe, ponieważ zgodnie ze swoim brzmieniem dyrektywa 2008/48 nie nakłada takiego ograniczenia. Cel dyrektywy, jakim jest zapewnienie, by konsumentowi zostały udzielone w chwili zawarcia umowy jasne i zwięzłe informacje, wyraźnie przemawia za tym, że prawo do odstąpienia od umowy na podstawie art. 14 ust. 1 tej dyrektywy istnieje dopóty, dopóki zostaną uzupełnione informacje, o których mowa w art. 14 ust. 1 zdanie drugie lit. b) i art. 10 dyrektywy 2008/48. Tylko taka ścisła interpretacja może skutecznie zapewnić, że konsument zostaje rzeczywiście poinformowany w przepisanej formie.
- 20 W przedmiocie pytania trzeciego lit. a)-e), które dotyczą problemu utraty prawa. Sąd odsyłający stwierdza, że utrata prawa jest traktowana w prawie niemieckim jako przypadek niedopuszczalnego wykonania prawa z powodu wewnętrznie sprzecznego zachowania, przy czym naruszenie to polega na nielojalnym opóźnieniu w wykonaniu prawa. Utrata prawa zakłada, że uprawnionej osobie przysługuje prawo, którego nie wykonuje przez dłuższy czas, chociaż faktycznie była w stanie to uczynić, oraz że zobowiązany podmiot mógł wychodzić

z założenia, a także nastawił się na to, że uprawniona osoba nie skorzysta z tego prawa. Jeżeli mimo to uprawniona osoba w końcu wykona swoje prawo, to wykonanie tego prawa narusza § 242 BGB (dobra wiara) z powodu sprzeczności aktualnego zachowania uprawnionej osoby z jej dotychczasowym zachowaniem.

- 21 Jednakże zdaniem sądu odsyłającego dyskusyjne jest, czy te przepisy dotyczące utraty prawa mogą być stosowane do prawa konsumenta do odstąpienia od umowy o kredyt konsumencki [pytanie trzecie lit. a)]. Zgodnie z art. 14 ust. 1 zdanie drugie lit. a) i b) dyrektywy 2008/48 czternastodniowy termin do odstąpienia zaczyna biec albo w dniu zawarcia umowy, albo w dniu otrzymania przez konsumenta informacji, o których mowa w art. 10 tej dyrektywy, jeżeli data ta jest późniejsza niż data zawarcia umowy. Należy z tego wyciągnąć wniosek, że odstąpienie jest nieograniczone w czasie, jeżeli konsument nie otrzyma informacji zgodnie z art. 10 dyrektywy 2008/48. Ponadto z art. 14 ust. 1 zdanie drugie lit. b) tej dyrektywy można wywnioskować, że kredytodawca może w każdej chwili spowodować rozpoczęcie biegu terminu do odstąpienia od umowy, udzielając informacji, o których mowa w art. 10 tej dyrektywy. Jest zatem oczywiste, że ta zasada dotycząca okresu, w którym prawo do odstąpienia może zostać wykonane, jest wyczerpująca, a poza nią nie ma możliwości czasowego ograniczenia prawa do odstąpienia poprzez podniesienie zarzutu utraty tego prawa.
- 22 Jeżeli prawo Unii dopuszczałoby utratę prawa do odstąpienia od umowy, pojawia się pytanie trzecie lit. b), czy utrata prawa jako czasowe ograniczenie prawa do odstąpienia wymaga regulacji ustawowej. Sąd odsyłający uważa za niedopuszczalne, aby sąd krajowy, powołując się na zasadę dobrej wiary, nie uwzględnił wyraźnego nakazu zawartego w konkretnym przepisie prawa wtórnego i zapobiegł jego wdrożeniu. Utrata prawa jest bowiem w prawie niemieckim oparta na ustawowej klauzuli ogólnej wyrażonej w § 242 BGB, która jednak nie zawiera żadnych konkretnych znamion utraty prawa. Konkretną postać przybiera ona raczej za pośrednictwem orzecznictwa. Taka podstawa prawna nie jest transparentna, ponieważ istotne przesłanki utraty prawa nie są ustalone, a ponadto nie są jednolicie oceniane przez orzecznictwo. Istnieje zatem ryzyko, że świadomie przyznana przez niemieckiego ustawodawcę możliwość nieograniczonego czasowo wykonania prawa do odstąpienia zostanie podważona przez szerokie zastosowanie § 242 BGB. Sąd odsyłający stoi zatem na stanowisku, że utrata prawa konsumenta do odstąpienia od umowy w zakresie stosowania dyrektywy 2008/48 nie może być oparta na orzecznictwie sądowym, lecz jedynie na akcie rangi ustawowej, który określa istotne przesłanki utraty prawa.
- 23 Ponadto należy wyjaśnić, które wymogi prawa Unii znajdują zastosowanie z subiektywnego punktu widzenia do zarzutu utraty prawa [pytanie trzecie lit. c)]. Uwagi sądu odsyłającego w tej kwestii pokrywają się zasadniczo z tymi w pytaniu siódmym wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym C-187/20 oraz w pytaniu czwartym wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym C-155/20.

- 24 W przypadku udzielenia odpowiedzi przeczącej na pytanie trzecie lit. c) sąd odsyłający zadaje sobie pytanie, czy przysługująca kredytodawcy możliwość późniejszego udzielenia kredytobiorcy informacji, o których mowa w art. 14 ust. 1 zdanie drugie lit. b) dyrektywy 2008/48, i tym samym spowodowania rozpoczęcia biegu terminu do odstąpienia, stoi na przeszkodzie stosowaniu przepisów dotyczących utraty prawa zgodnie z zasadą dobrej wiary. Zdaniem sądu odsyłającego w wypadku nienależytego udzielenia informacji określonych w art. 10 ust. 2 tej dyrektywy z góry wykluczone jest powołanie się na zarzut utraty prawa, ponieważ zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Trybunału zobowiązany podmiot nie może skutecznie powoływać się na względy pewności prawa celem naprawienia sytuacji wywołanej brakiem zastosowania się przez niego do wynikającego z prawa Unii wymogu przekazania informacji dotyczącej przysługującego uprawnionej osobie prawa do odstąpienia od umowy (wyroki: z dnia 19 grudnia 2013 r., Endress, C-209/12, EU:C:2013:864, pkt 30; z dnia 13 grudnia 2001 r., Heininger, C-481/99, EU:C:2001:684, pkt 47).
- 25 W przypadku udzielenia odpowiedzi przeczącej na pytanie trzecie lit. d) należy zbadać, czy wynik ten jest zgodny z zasadami, do stosowania których niemiecki sędzia jest zobowiązany na mocy GG, oraz w jaki sposób organ stosujący prawo w Niemczech miałby rozwiązać konflikt między wiążącymi wymogami prawa międzynarodowego a wymogami prawa Unii [pytanie trzecie lit. e)].
- 26 Instytucja utraty prawa jest jedną z ogólnych zasad prawa międzynarodowego. Te ogólne zasady są częścią prawa federalnego i mają pierwszeństwo przed ustawami zgodnie z art. 25 ust. 2 GG. Są one zatem wiążące dla niemieckiego sądu.
- 27 Możliwość utraty prawa jest uznawana w prawie międzynarodowym. W literaturze dotyczącej prawa międzynarodowego nie ulega jednak wątpliwości, że osoba uprawniona do wykonania prawa musi być świadoma swojego prawa. Prawo nie może zostać utracone w przypadku zwykłego braku aktywności. W związku z tym sąd niemiecki może stwierdzić utratę prawa konsumenta do odstąpienia od umowy tylko wtedy, gdy uprawniony wiedział, że w ogóle przysługiwało mu jeszcze prawo do odstąpienia od umowy lub też nie wiedział o tym w wyniku rażącego niedbalstwa.
- 28 W konsekwencji, gdyby zasady mające zastosowanie na podstawie prawa Unii do utraty prawa do odstąpienia od umowy o kredyt konsumencki różniły się od wiążących wymogów prawa międzynarodowego, Trybunał musiałby wyjaśnić w ramach zakresu stosowania dyrektywy 2008/48, które wymogi prawne sędzia krajowy powinien stosować w przypadku takiej kolizji norm.
- 29 Sąd odsyłający w następujący sposób podsumowuje znaczenie pytania trzeciego lit. a)-e) dla rozstrzygnięcia zawisłego przed nim sporu: w przypadku gdy utrata prawa do odstąpienia od umowy przewidzianego w art. 14 ust. 1 zdanie pierwsze dyrektywy 2008/48
- jest od samego początku wykluczona,

- lub w każdym razie musi opierać się na akcie rangi ustawowej,
- lub w każdym razie zakłada przynajmniej brak wiedzy wynikający z rażącego niedbalstwa,
- lub w każdym razie nie może zostać uwzględniona w przypadku braku późniejszego pouczenia,
- lub w każdym razie jest niezgodna z wiążącymi wymogami prawa międzynarodowego, jeżeli nie występuje co najmniej wynikający z rażącego niedbalstwa brak wiedzy uprawnionej osoby,

pozwany nie może powołać się w niniejszej sprawie na zarzut utraty prawa.

- 30 W przedmiocie pytania czwartego: pytanie to dotyczy uprawnienia sądu orzekającego w składzie jednego sędziego, któremu izba powierzyła rozstrzygnięcie sporu, do skierowania do Trybunału wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym. Uprawnienie to jest sporne na gruncie prawa krajowego.
- 31 Sąd odsyłający powołuje się na dwa postanowienia BGH, w których BGH skrytykował fakt, że przed przekazaniem sprawy do Trybunału sąd orzekający w składzie jednego sędziego nie przekazał sprawy izbie w celu rozstrzygnięcia o jej przejęciu. BGH uznał to za błąd proceduralny popełniony przez sąd orzekający w składzie jednego sędziego i tym samym za naruszenie wynikającej z art. 101 ust. 1 zdanie drugie GG zasady działania sędziego na mocy ustawy.
- 32 W wyroku z dnia 13 grudnia 2018 r., Rittinger i in., C-492/17, EU:C:2018:1019, pkt 30 i nast., Trybunał podkreślił jednak, że prawo Unii zezwala na złożenie wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym przez sąd orzekający w składzie jednego sędziego, niezależnie od dochowania krajowych przepisów proceduralnych. Trybunał pozostawił jednak otwartą kwestię, czy przepis krajowy ograniczający uprawnienie do takiego złożenia wniosku nie znajduje zastosowania.
- 33 Na podstawie bezwzględnie wiążącego postanowienia art. 267 akapit drugi TFUE sąd odsyłający uważa, że nie można wymagać od sądu orzekającego w składzie jednego sędziego, by na podstawie § 348a ust. 2 pkt 1 ZPO przekazał sprawę izbie w celu rozstrzygnięcia o jej przejęciu wtedy, gdy zamierza wydać postanowienie w sprawie wystąpienia z wnioskiem o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym. Sąd odsyłający zwraca się w związku z tym do Trybunału o wyjaśnienie tej kwestii.
- 34 Niezależnie od niniejszego wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym sąd odsyłający zastrzega sobie również możliwość zwrócenia się do Bundesverfassungsgericht (federalnego trybunału konstytucyjnego) z pytaniami, które wynikają z toczącego się przed nim sporu. Ma on w szczególności wątpliwości co do zgodności z konstytucją art. 247 § 6 ust. 2

zdanie trzecie i art. 247 § 12 ust. 1 zdanie trzecie EGBGB, a także co do zgodności z konstytucją i prawem międzynarodowym reguł dotyczących utraty prawa do odstąpienia od umowy, przynajmniej w świetle wykładni dokonanej przez sądy najwyższe na gruncie prawa dotyczącego kredytów konsumenckich.

- 35 Podsumowując, sąd odsyłający wskazuje, że pytania, które zadał w postanowieniach z dnia 7 stycznia 2020 r., 5 marca 2020 r. i 31 marca 2020 r., będące przedmiotem zawisłych już przed Trybunałem spraw C-33/20, C-155/20 i C-187/20, częściowo pokrywają się z pytaniem drugim lit. a)-c) i pytaniem trzecim lit. c) i d) niniejszego wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym, w związku z czym sugeruje połączenie tych spraw.

DOKUMENT ROBOCZY